

ἀγοραστὰ καὶ πωλητὰ, περιηγητὰ καὶ φορτικοὶ δ-
δηγοί, προσκυνητὰ καὶ σμυφετῶδες πλῆθος.

«Ἰδοὺ ἡ ὁδὸς τοῦ πένθους ἀγούσα εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ τάφου» εἶπεν ὁ ὁδηγός.

Ἐνταῦθα οὐδεὶς λίθος, οὐδεμία πλάξ ὑπάρχει, ἥ-
τις νὰ μὴ ἐγένετο μάρτυς μεγάλου συμβάντος. Ἀπο-
καλύπτω τὴν κεφαλὴν καὶ κλίνω τὸ γόνυ πρὸ τοῦ
ἁγίου τούτου τόπου, ὅστις εἶδεν τὸν ἁγιώτατον τῶν
ἀνθρώπων ἐν ὅλῃ Αὐτοῦ τῇ ταπεινώσει, τὸν ἀναξιοπα-
θοῦντα Ἐκείνον κατὰδικον, τὸν ἀκάνθη ἐστεμμένον,
τὸν φέροντα τὸν σταυρὸν Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ
βαδίζοντα πρὸς τὸν θάνατον. Ὅποια ἱερὰ ἀναμνή-
σεις ἐγκλείονται ἐν τοῖς λίθοις τούτοις! πόσαι καρ-
δίαι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Ἑ-
λένης ἔχυσαν τὸ αἷμά των πρὸ τῆς θέας ταύτης! καὶ
πόσαι πάλιν ἀπῆλθον περκαμυθίας νάματα ἀπ' αὐτῆς
ἀντλήσαντες!

«Ἐκεῖ πρὸς νότον εἶναι ἡ Βηθλεὲμ», ἐπὶνέλαβεν ὁ
ὁδηγός.

Ἡ Βηθλεὲμ, ἡ
χρυστάτη ἐν πό-
λεσιν! Αὕτη τοσοῦ-
τον λαμπρὰ ἐπὶ νὰ-
πύεται ἐπὶ τοῦ ὄ-
ρους, τοσοῦτον μα-
γευτικὰς ῥίπτει ὁ
ἥλιος ἐπ' αὐτῆς τὰς
ἀκτίνας αὐτοῦ, ὥστε
δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ
εἰδὼν ποῦ τόπον πε-
ρικλείοντα μετὰ το-
σαύτης χάριτος το-
σαύτην μεγαλοπρέ-
πειαν.

Ἐκεῖ πρὸς ἀνα-
τολὰς ἐκτείνεται με-
ταξὺ τῶν λόφων ἡ
κοιλὰς τῶν ποιμέ-
νων, στενὴ καὶ σιωπηλὴ, περιοριζομένη ὑπὸ ὀλίγων
τινῶν δένδρων. Ἐκεῖ αἱ λεγεῶνες τοῦ οὐρκανοῦ ἐσάλ-
πισαν κατὰ τὴν ἱεράν Ἐκείνην νύκτα τὴν σωτηρίαν
ἡμῶν. Ἐπ' αὐτῆς ἐγείρονται πολλὰ μοναστήρια, οἱ
δὲ μέγιστοι ἐκεῖνοι θόλοι εἶνε τοῦ ναοῦ, ὃν ὠκοδό-
μησεν ἡ ἁγία Ἑλένη ἄνω τοῦ σπηλαίου, ἐν ᾧ ἐγεν-
νήθη ὁ Σωτὴρ.

«Τὸ δὲ ἀνάκτορον, ὅπερ ὑφύεται ἐπ' ἐκείνου τοῦ
λόφου ἑκατὸν βάματα μακρὰν ἡμῶν, ποῖον εἶνε;»
ἠρώτησα τὸν ὁδηγόν. «Εἶνε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Δαυὶδ
ἐπὶ τῆς Σιών» ἀπήντησε μονοτόνως ἐκεῖνος.

Ἐκεῖ λοιπὸν κατῴκει ὁ μέγιστος ἀνὴρ τῆς ἐπα-
χῆς του, ὁ ἐν ταῦτῳ προφήτης, ποιητὴς καὶ βασι-
λεὺς. Ἐκείθεν ἠδύνατο νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν Ἱερουσαλὴμ
καὶ νὰ παρατηρῇ ἀτάραχος τὸ κύμα τοῦ ποταμοῦ,
τὴν σιωπηλὴν χλοάζουσαν πεδιάδα, καὶ τὰς ἐλαίας
στεφούσας τὰς κορυφὰς τῶν λόφων, ἔχων δεξιὰ τὴν

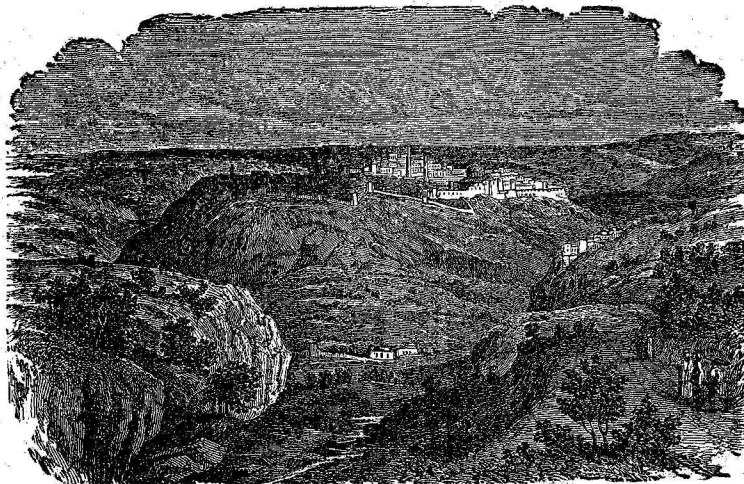
κοιλὰδα τοῦ Ἰωσαφάτ, καὶ περαιτέρω τὴν λίμνην
τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἰωσαφάτ...! Οὐδεμία θέα πληροῖ
τὴν ψυχὴν τοσαύτης σκυθρωπάτης, ὅσον αὕτη ἡ στε-
νὴ κοιλὰς ἡ ὑπεξερχομένη ἐκ τοῦ χειμάρου τῶν Κέ-
δρων καὶ ἔρπουσα μεταξὺ τῶν δύο λόφων, ἐφ' ὧν
ἀναπαύονται ἡ Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν.
οὐδέποτε ὁ ἥλιος κατέρχεται μέχρις αὐτῆς· εἶνε ἡ
κοιλὰς τῶν σκιῶν καὶ τῶν τάφων, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς γε-
φύρας τῶν Κέδρων βαδίζων καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀ-
κουσίαις φρίκης· τὰ μνημεῖα τοῦ Ἀδυσσάλω, Ἰωσα-
φάτ, Ζιχχρία καὶ σωρὸς ἄλλων λίθων τῇ δὲ κακίᾳ
κειμένων ἐπαυξάνουσι τὸ πένθιμον τῆς θέσεως.

«Ἰδοὺ πρὸς ἀνατολὰς ἡ Βηθανία καὶ τὸ Ὄρος τῶν
Ἑλαιῶν» λέγει μοι ὁ ὁδηγός.

Βηθανία, ἡ μετὰ τὴν Βηθλεὲμ ἀγαπητοτέρα, χώ-
ρα πλήρης ἀναμνήσεων προσφιλῶν. Ἐν σοὶ κατόκησεν
ὁ Λάζαρος ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μάρθα; ἐν σοὶ ὁ Υἱὸς τῆς
Παρθένου ἀνεπαύθη ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Αὐτοῦ ἐργασίας,

ὅπως νέας κτήσεται
δυνάμεις εἰς ἀπο-
περάτωσιν τοῦ με-
γάλου ἔργου του. Ἐν
σοὶ δ' ἐκ τῆς Ἱερου-
σαλὴμ διωχθεὶς εὖ-
ρε στέγην, ὁ ἄπα-
τρὶς πατρίδα, ὁ ὑπὸ
τοῦ λαοῦ του κατα-
φρονθεὶς ἀγάπην
καὶ τιμὴν. Διὰ τοῦ
δυνάμτός σου ἤθε-
λον καλέσει πάντα
τόπον ἐν ᾧ κατοί-
κει ἡ ἀγάπη. Το-
σοῦτον ἥσυχος ὠκο-
δόμησας ἐπὶ τοῦ ὄ-
ρους, ὑπὸ εὐσκήνων
δένδρων καὶ χλοα-

Ἱερουσαλὴμ καὶ αἱ περὶ αὐτῆς φάραγγες.

ζόντων πεδίων περικυκλούμενη, ὥστε ἀσμένως ἡδύ-
νατό τις νὰ διαμείνῃ ἐν σοὶ ὑπὸ ἀγαπητῶν περιστοι-
χούμενος καρδιῶν. Ἐπὶ πολὺ ἀναπαύω τὸ βλέμμα μου
ἐπὶ σοῦ, τῆς πατρίδος τῶν ψυχῶν, ἣν ὁ Κύριος τοσοῦτον
ἠγάπησεν, ἀλλ' ἡ καρδίᾳ μου ταρασσεται ὑπὸ ἀπεριγρά-
πτου ταραχῆς. Δὲν δύναμαι ν' ἀποσπᾶσω πλέον τοὺς
ὀφθαλμούς μου ἀφ' ἡμῶν, τόποι ἱεροί, οἵτινες τοσαύ-
τας γλυκειὰς ἀναμνήσεις ἐν τῇ ψυχῇ μου ἐγείρετε.

Ἀθήνησι, 9 Μαΐου 1877.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ ΤΟΥ ΛΩΤ.

Εἶναι δενδρύλλιον ἀκανθώδες ἔχον ὕψος ἐνὸς καὶ
ἡμίσεος μέτρου περίπου παράγον καρπὸν ὑποκίτρι-
νον γνωστὸν εἰς τοὺς Ἀραβικοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα *λεῖμον*
Λουθ διότι κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ὁ Λωτ, ἕνεκα

τῶν ἀμαρτιῶν τῶν κατοίκων τῶν Σοδόμων κατηράσθη τὸ δένδρῳλλον τοῦτο, ὅπερ πρότερον παρήγεν ἐξαίρετους καρπούς. Τὸ Λεϊμόν Λουθ πληρὴς καρπῶν καὶ σακχαρώς, ἐν τῇ ὠριμάνσει τοῦ συστέλλεται ἐκβάλλον κόκκιν μελανόφαιον ὅταν πιέζεται. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ ἀπατηλὸς καρπὸς *Solanum Sodomeum* τοῦ Λινναίου.

Ὁ ἱστορικὸς Ἰωσήπος προκειμένου λόγου περὶ Σοδόμων ποιεῖται λόγον περὶ τέφρας, ἣν ἐγκλείουσιν οἱ καρποὶ οὗτοι. Οἱ κατὰ τὴν θέαν καὶ τὴν γεύσιν καλοὶ οὗτοι καρποὶ, λέγει, μεταβάλλονται εἰς τεφρώδη κόκκιν εὐθὺς ὡς τοὺς ἐγγίζει τις. Δύναται ἀκόμη νὰ ἴδῃ τις τὰ ἔγνη τοῦ θεοῦ πυρὸς, τὰς σκιάς τῶν πέντε πόλεων καὶ τὴν ἀδιάλειπτον τέφραν ἀναγεννωμένην ἐν τοῖς καρποῖς τῆς χώρας ταύτης, οἵτινες ὅταν παρυσιάζουσιν ὄψιν ὠρίμων καρπῶν μεταβάλλονται εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου, ὅστις ἤθελε τοὺς ψάσει, εἰς τέφραν καὶ καπνόν.

Τὸ *Solanum Sodomeum* τοῦ Λινναίου ἀνήκει ἀναμφιβόλως εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δένδρων ἢ θάμνων περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ παρατεθέντι τοῦ Ἰωσήπου χωρίῳ.

Η ΡΟΖΑ

Ἡ ΤΑ ΔΥΟ ΦΡΟΥΤΙΑ

(Συνέχεια, ἴδε ἀριθ. 11.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Θάνατος τῆς μητρός τῆς Ρόζας.—Ὁ πατὴρ τῆς πληγώνεται μαχόμενος—νόσηλεύεται ὑπὸ τῆς φιλοστοργου νεαρᾶς θυγατρὸς του—ποιεῖ λόγον πρὸς αὐτὴν περὶ τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ τοῦ Ἰππότου Ἐμβῆ.

Ὅτε ἡ Ρόζα ἦτο δέκα τεσσάρων ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἤρχισαν αἱ θλίψεις τῆς διὰ τοῦ θανάτου τῆς μητρός τῆς, ἥτις μετὰ βραχείαν ἀσθένειαν ἀπέβιασεν ἐν μεγάλῃ εἰρήνῃ, διότι ἤλπιζεν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν αἰώνιον μακαριότητα.

Δὲν θὰ διατρίψω διηγουμένη οὔτε τὴν θλίψιν τοῦ κυρίου Ἐλθέριου καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς οὔτε θὰ γεμίσω πολλὰς σελίδας ἀναφέρουσα τὰς θαυμασίας συμβουλάς, αἱ ἡ ἀποθνήσκουσα μήτηρ ἔδωκε πρὸς τὸ τέκνον τῆς. Εἶναι δὲ μᾶλλον ὠφέλιμον εἰς ὑμᾶς, νεαροὶ μου ἀναγνώσται, νὰ πληροφορηθῆτε, ὅπως καλῶς ἡ Ρόζα ἐνθυμεῖτο τοὺς λόγους τῆς ἀγαπητῆς τῆς μητρός, καὶ ὅπως ἀκριβῶς παρηκολούθησε τὸ ἐξαίρετον αὐτῆς παράδειγμα. Ὅτι δὲ ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ὑπὸ νεαρᾶς κόρης, τοῦτο ἐπραττεν ἡ Ρόζα ἵνα καταστήσῃ τὸ Εὐτυχὲς Φροῦριον εὐάρεστον διαμονὴν εἰς τὸν κύριον Ἐλθέριον, ὅστις εὐχαρίστως ἤθελε νὰ κατοικῇ ἐκεῖ πάντοτε χάριν αὐτῆς. Ἀλλὰ μὴνὰς τινὰς μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς κυρίας Ματθίλδης ὁ ἀνδρεῖος Ἰππότης προσεκληθὲν ὑπὸ τοῦ Δουκὸς εἰς τὴν καταδίδωζιν στρατοῦ, ὅστις εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. Ἡ μὲν εἰρήνη ταχέως

ἀπεκατεστάθη καὶ ὁ Ἰππότης Ἐλθέριος ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Φροῦριον, ἀλλ' ὁ δέξις βραχίων αὐτοῦ εἶχε τὸσον καιρίως πληγωθῇ, ὥστε δὲν ἤδυνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κοιτῶνός του. Δὲν δύνασθε δὲ νὰ φαντασθῆτε ἀγαθώτεραν ἢ προσεκτικώτεραν νοσοκόμον παρὰ τὴν ἡρώτην μας. Διότι αὐτὴ προσεπάθει νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅσα ἡ μήτηρ τῆς συνέθιξε νὰ πράττῃ νοσηλεύουσα τινὰ καὶ ἐμίμειτο τὴν ἡπιότητα, ὑπομονὴν καὶ τὴν ἱλαρότητα αὐτῆς. Αἱ δὲ περὶ τῆς μητρός αὐτῆς ἀναμνήσεις ἐπεβάρυναν ἐνίοτε τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τῆς καὶ ἀπέσπῳν δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, ἀλλ' αὐτὴ σταθερῶς ἐκρυπτε τὴν θλίψιν τῆς ἀπὸ τοῦς ὀφθαλμοῦς τοῦ πατρὸς τῆς. Ἀρκετοὺς πόνους ἔχει δὲ πάσχων πατὴρ μου, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ γίνηται γνωστὴ εἰς αὐτὸν ἡ θλίψις μου. Πολλὴν εὐχαρίστησιν ἡσθάνετο ἡ νεαρὰ νοσοκόμος, ὅτε θεραπευθείσης τῆς πληγῆς ὁ πατὴρ τῆς ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ κάθεται παρὰ τὴν ἐστίαν αὐτῆς καὶ εἶχεν ἔτι τὸν βραχίονά του δεδεμένον. Τὰ δὲ μειδιάματα, φιλήματα καὶ αἱ φιλόστοργοι λέξεις τῆς Ρόζας, ἦσαν ὅλως ἀναψυκτικὰ πρὸς τὸν πατέρα, ὅστις κατ' ἐπανάληψιν εὐχαρίστει τὸν Θεὸν ἕνεκα τῆς προθύμου περιποιήσεως τῆς θυγατρὸς του. Καὶ ἡ μὲν ἀνάρρωσις του ἐγένετο βραδέως, ἀλλ' ἡ Ρόζα δὲν ἀπέκλινε προθυμουμένη νὰ εὐχαρίστη αὐτόν, ἢ ἀναγινώσκῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς ἐπήκοον αὐτοῦ, νὰ λέγῃ τὰ ὑπὸ τῆς μητρός τῆς ἀγαπώμενα ποιήματα νὰ ᾄδῃ ἀρμονικοὺς ὕμνους, οὓς ἔμαθε κατὰ τὴν πρώτην παιδικὴν τῆς ἡλικίαν παίζουσα ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὴν κιθάραν.

Παρατηρήσαμε ἡ Ρόζα ὅτι ὁ πατὴρ τῆς διηγείτο ζωηρῶς καὶ μετὰ τέρψεως τὰ συμβάντα τῆς νεανικῆς τοῦ ἡλικίας, συνεχῶς ὑπέβαλλεν ἐρωτήσεις ἕνεκα τῶν ὁποίων αὐτὸς παρεκινεῖτο νὰ κάμνῃ λόγον περὶ τῶν ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε, ὅτε ἦτο ἐν τῇ ὑψηρῷ τοῦ Δουκός. Ἐσπέραν δὲ τινὰ, ὅτε ἡ ἀγαπητὴ αὐτῇ κόρη ἐξέφρασε τὴν λύπην τῆς, διότι οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονοῦνται ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν ἤθελεν εἰς τὸ ἐξῆς ἀναγκασθῇ νὰ ἐκστρατεύσῃ, αὐτὸς εἶπε, «μετὰ λύπης σοι ἀναγγέλλω τέκνον μου ὅτι πολυάριθμος στρατὸς ἤδη πορεύεται κατὰ τοῦ καλοῦ μας Δουκός καὶ ἤθελε τὸ θεωρεῖ καθ' ἑκόν μου νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ στράτευμα ἄνευ ἀναβολῆς ἐὰν ὁ τρωθεὶς βραχίων μου καὶ ἡ πρὸ ὀλίγου ἀσθένειά μου δὲν μὲ καθίστων ἄχρηστον ἀλλ' αὐριὸν λίαν πρωτὶ, ὅσοι τῶν ἀνθρώπων μου δύνανται νὰ φέρωσιν ὅπλα, πρέπει νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. Οἱ δὲ μένοντες ὀλίγοι ὑπηρεταὶ πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἀλληλοδιαδόχως καὶ μετὰ προσοχῆς μήπως αἴφνης ἐπιπέσῃ καθ' ἡμῶν ὁ πλέον ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς μου, ὅστις εἶναι καὶ συμπατριώτης ἡμῶν.»

«ὦ, ἀξιοσέβαστε πάτερ μου, ἐγὼ ποτὲ δὲν ἤκουσα περὶ τοιοῦτου ἀνδρός! Πῶς δὲ εἶναι δυνατὸν ἄνθρωπος τις μὴ πολέμιος πρὸς τὴν πατρίδα μας νὰ ζητῇ νὰ σὲ βλάψῃ;»